

Ґрунти лісостепу

**ПІДГОТУВАВ:
СТУДЕНТ 21-3 ГРУПИ
КОВАЛЬЧУК ЯРОСЛАВ**

ЗМІСТ

- Розташування ґрунтів Лісостепової зони
- Клімат
- Рельєф
- Материнські породи
- Рослинність
- Процеси ґрунтоутворення
- Типи ґрунтів
- Сірі опідзолені ґрунти
- Чорноземи

Розташування ґрунтів Лісостепової зони

Це обширна територія, яка простирається суцільною смугою від передгір'я Карпат до кордону з Росією на сході. Межує на півночі з Поліссям, на півдні – зі Степом. Крім того, у межах Волинської та Рівненської областей виділяється окремий масив Малого Лісостепу – Луцько-Рівненський лісостеповий острів.

Загальна площа – 20 млн. 699 тис. га, або 34,3% території країни.

Клімат

Клімат помірний, теплий з поступовим наростанням ксеротермічності на південь і схід. Середня температура коливається від $7,0-7,5^{\circ}$ (Зх) до $6,0^{\circ}$ (Сх.), а опади, відповідно, від 600-700 мм до 450-500 мм, при випаровуванні 500-550 мм.

Літо тепле і помірно вологе. Середня температура липня становить $+19,5 (+20,0)^{\circ}$, сума активних температур більша $10^{\circ} - 2450-2600^{\circ}$. Опадів за літо випадає 350-500 мм, випаровується 400-450 мм.

Зима помірно холодна з частими відлигами. Середня температура січня $-4-8^{\circ}\text{C}$.

Опадів випадає менше, ніж у зоні мішаних лісів, але більше, ніж у степах. Кількість опадів змінюється у східному напрямку від 600 до 500 мм, але майже стільки ж води випаровується; зволоження достатнє.

Рельєф

Рельєф зони Лісостепу України досить різноманітний. Здебільшого це водно-ерозійний хвилястий рельєф: поверхня дуже розчленована глибокими ярами, балками, річковими долинами.

Такий тип рельєфу добре виражений у районах Волино-Подільської, Придніпровської та на відрогах Середньо-російської височини. На просторах Лівобережної Придніпровської низовини і на широких вододілах, а також в інших районах зони добре виражений мікрорельєф у вигляді западин (блюдець) діаметром від 5 до 50–70 м.

Материнські породи

Переважаючі ґрунтоутворні породи – леси і лесовидні суглинки, головною особливістю яких є карбонатність, сприятливі фізичні і фізико-хімічні властивості, що в багатьох випадках визначає агрономічно цінні властивості ґрунтів зони.

Рослинність

- Для лісостепової зони характерно чергування лісової і лучно-степової рослинності. Лісова рослинність приурочена до високих, добре дренованих територій місцевості і представлена дубовими і мішаними дубово-грабовими на Правобережжі та дубово-кленово-липовими на Лівобережжі. Лучно-степова рослинність Лісостепу приурочена до понижень і слабо дренованих вододілів. Лучні степи тепер всі розорані, тому природна рослинність на них майже відсутня.

Процеси ґрунтоутворення

- Гумусо-аккумулятивний (дерновий);
- Опідзолення (підзолистий);
- Лесиваж.
- За певних умов проявляється процес реградації.

Характер проходження і інтенсивність процесів змінюються в залежності від факторів ґрунтоутворення.

Ґрунти зони

Ґрунти зони представлені двома зональними типами: сірі опідзолені; чорноземи.

Сірі опідзолені ґрунти сформувалися під покривом трав'янистих широколистових лісів під впливом підзолистого і дернового процесів ґрунтоутворення.

Чорноземи Лісостепу утворилися під трав'янистою лучно-степовою рослинністю внаслідок дернового процесу.

Сірі опідзолені ґрунти

- **HE** – сірого забарвлення, неміцної пилювато-грудочкуватої структури у орному шарі і плитчастої або листувато-плитчастої – у підорному, збагачений кремнеземистою присипкою, особливо у нижній частині горизонту у вигляді окремих плям, рихлий, безпосередньо переходить у ілювіальний горизонт.
- Інколи може бути **EI** горіховатої структури з добре помітною присипкою SiO_2 по гранях і окремих плям.
- **I** – потужний, безгумусовий, чітко диференційований на підгоризонти I_1 і I_2 , верхня частина (I_1) до глибини 50-60 см, темнувато-бурий з білесими плямами скупчення SiO_2 , щільний. Нижня частина (I_2), яка сягає глибини 90-95 см, більш щільна, червоно-бура, з чіткою призматичною структурою, грані призм вкриті (лаковані) блискучими натіками півтораоксидів. Поступово переходить у породу, утворюючи перехідний горизонт.
- **RI** – менш щільний, вилугований лес жовто-бурого забарвлення з інтенсивними натіками колоїдних R_2O_3 по тріщинах крупних призмовидних окремностей і з різким переходом у ґрунтотворчу породу по лінії залягання карбонатів.
- **PK** – карбонатний лес, який залягає на глибині 120-130 см і більше в залежності від рельєфу.

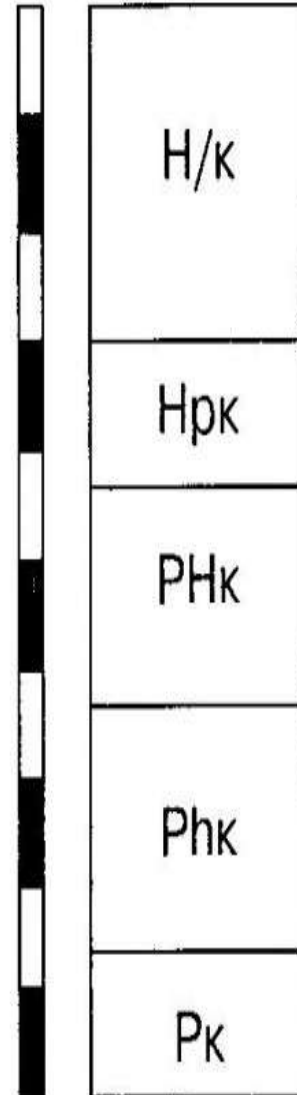
Властивості

- Вміст гумусу - 2,0-2,5%
- Реакція ґрунтового розчину: рН 4,5-5,5, V – 70-80%, $H_r = 2,5-4,0$ мг-екв/100 г, $S=12-14$ мг-екв
- Загально N становить 0,1-0,15%, а доступного – 3-4,5 мг/100 г
- незначний вміст обмінного калію (5-10 мг/кг за Кірсановим)
- фосфор характеризується підвищеною рухомістю, складаючи 10-14 мг/100 г
- ММЗПВ=150-180 мм у метровій товщі.
- Бонітет не високий, від 37 балів у супіщаних до 51 балу у важкосуглинкових.

Чорноземи типові та вилуговані

- Н/к(А) — гумусовий горизонт (0–45–55 см), темно-сірий, на цілині структура грудкувато-зерниста, в орних ґрунтах порохувато-грудкувата, в підорному шарі зернисто-дрібно-грудкувата. У нижній частині є карбонати, зустрічаються черворієни, пооди-нокі ходи землерієв, перехід поступовий;
- Нрк(В1) — гумусовий перехідний горизонт (56–85 см), темно-сірий з буруватим відтінком, нерівномірно гумусованнй, інтенсивно переритий землерієями, карбонатний з нестійкою зернисто-грудкуватою структурою, пухкий, перехід поступовий;
- РНк(В2) — перехідний горизонт (86–125 см), слабогумусований, сірий з буруватим відтінком, неміцно-грудкуватий; видимі карбонати у вигляді псевдоміцелію; перехід поступовий;
- Рhk(ВС) — кротовинний лес (126–180 см), сірий — буруватопалеувий, плямистий завдяки гумусованим «кротовинам»; видимі карбонати; перехід поступовий;
- Рк(С) — ґрунтотворна порода — лес (180–210), буруватопалеувий або палеувий, карбонати у вигляді прожилок і псевдоміцелію

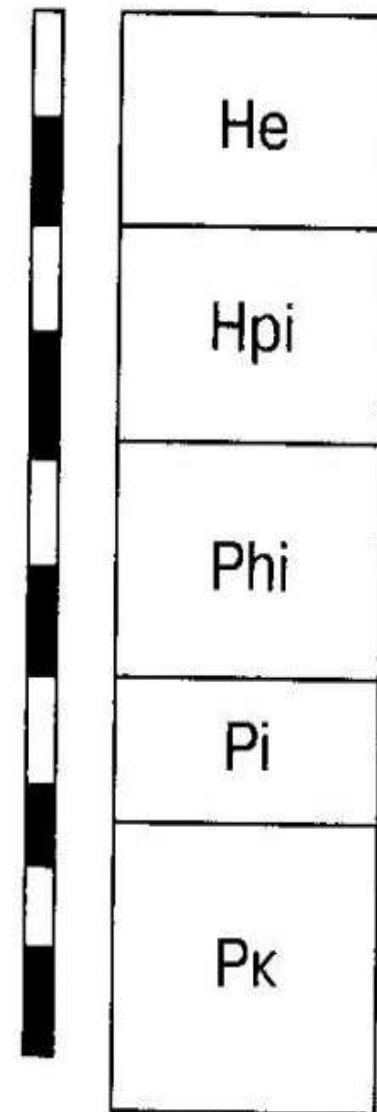

Властивості

- Найхарактернішою ознакою є відносно глибокий (80–120 см і більше) гумусний і гумусований (H + H_p) горизонти. На глибині 80–90 см і навіть глибше знаходяться видимі карбонати у формі плісняви (псевдоміцелій) та прожилок.
- У чорноземах вилюгованих порівняно з типовими лінія закипання ґрунту від соляної кислоти опущена по профілю нижче на 20–40 і більше сантиметрів і знаходиться у нижньому перехідному горизонті. Переміщення колоїдів півтораоксидів по профілю непомітне. Для чорноземів типових і вилюгованих характерна висока переритість профілю землеріями.

Чорноземи опідзолені

- He(A) — гумусовий слабкоелювіюваний горизонт (0-35-45 см), темно-сірий, іноді білястий від присипки BiO_2 , орний шар (0-25 см) порохувато-грудкуватий; перехід поступовий;
- Hpi(AB) — перехідний слабкоілювіюваний гумусовий горизонт (45-80 см), темнувато-сірий з буруватістю, горіхувато-грудкуватий, ущільнений, слабкий наліт присипки BiO_2 , окремі черворієни, поодинокі ходи землерієв; перехід поступовий;
- Phi(B) — перехідний слабкогумусований ілювіюваний (80-120 см) горизонт, сіро-бурий, плямистий, горіхувато-призмо-подібний, у місцях зламу брудно-буре «лакування» колоїдами півтораоксидів; перехід помітний;
- Pi(BC) — ілювіювана ґрунтотворна порода — лес (121-140 см), слабо і нерівномірно гумусована, сірувато-бурий, грудкуватий, рідкі «кротовини», перехід різкий, хвилястий;
- Pk(C) — ґрунтотворна порода (141-160 см) — бурувато-палевий або палевий лес, карбонати у вигляді плісняви і прожилок.

Властивості

- У профілі чорноземів опідзолених помітна диференціація за елювіально-ілювіальним типом розподілу речовин.
- В орних чорноземах горизонт Не частково стає орним шаром.
- Присипка SiO_2 в горизонті Не, деяке ущільнення в середній частині профілю та буре забарвлення — це ті морфологічні ознаки, за якими відрізняються чорноземи опідзолені від інших підтипів чорноземів.
- Гранулометричний склад чорноземів опідзолених здебільшого грубопилувато-легкосуглинковий та пилувато-середньосуглинковий. Насиченість їх основами 85-95%. Лінія закипання карбонатів від 10%-го розчину HCl знаходиться на глибині 100-150 см.